

2021-03-10

Justitiedepartementet

Lise Donovan
070-28 56 210
lise.donovan@tco.se

Remissvar avseende Bättre skydd för tekniska företagshemligheter

Ju2020/04525/L1

TCO har beretts tillfälle att inkomma med yttrande över promemorian *Ds 2020:26 Bättre skydd för tekniska företagshemligheter*, och inkommer härmed med följande yttrande.

Sammanfattande inställning till förslagen

TCO *avstyrker* förslaget av följande skäl:

- Det finns redan verkningsfulla civilrättsliga sanktioner för de flesta fall av angrepp på företagshemligheter.
- Straffsanktioner ökar risken för inlåsnings effekter och minskad rörlighet på arbetsmarknaden.
- Det utökade straffansvaret om olovligt nyttjande respektive olovligt röjande, i dess föreslagna lydelse, träffar inte bara de mest kvalificerade angreppen på företagshemligheter, vilket har varit avsikten, utan även situationer där det inte kan anses vara motiverat.

För det fall regeringen ändå bestämmer sig för att gå vidare med lagförslaget om ett mer generellt utökat straffansvar har TCO följande synpunkter:

- Det utökade straffansvaret bör begränsas till att endast avse *olovligt röjande av företagshemlighet av teknisk natur* med tillägget att ett sådant röjande ska ha skett genom användande av handling, elektronisk fil, teknisk förebild, föremål, material eller ämne.
- Begreppet *teknisk natur* bör definieras eller exemplifieras i lagtexten.
- Personkretsen som omfattas bör preciseras tydligare.
- Åtalsplikten bör begränsas så att åklagare får väcka åtal för brott endast om det är påkallat från en allmän synpunkt.

Utveckling av TCO:s synpunkter

Det finns redan verkningsfulla civilrättsliga sanktioner m.m.

TCO utgångspunkt är att de sanktioner som redan står till buds är tillräckligt effektiva och avskräckande och att det i de allra flesta fall inte finns något behov av en utökad kriminalisering.

Det finns en lång tradition i svensk rätt att undvika straffpåföljder när andra effektiva sanktionsformer redan finns för att upprätthålla respekten för ingångna avtal. TCO anser att det särskilt i relationen mellan arbetstagare och arbetsgivare krävs mycket starka skäl för att ytterligare straffrättsligt ingripa i detta förhållande (jfr prop. 1987/88:155 s. 18).

TCO:s erfarenhet är att för tjänstemän i allmänhet är själva risken att drabbas av omfattande skadeståndskrav mycket och tillräckligt avskräckande. Av praxis framgår att det ofta kan bli fråga om för privatpersoner synnerligen kännbara skadestånds- och vitessanktioner. Även rättegångskostnaderna i den här typen av mål tenderar att kunna bli påtagliga och det är inte ovanligt att dessa redan vid ansökan om stämning uppgår till hundratusentals kronor. Rättegångskostnaderna utgör ofta den större delen av den enskildes betalningsbörda efter en avslutad process, även om ett skadestånd på flera hundra tusen kronor också dömts ut i målet.

De straffbestämmelser om olovligt utnyttjande och röjande av företagshemlighet som presenteras i utredningen gäller även om en anställd *lovligen* fått tillgång till uppgiften. Enligt TCO skulle en sådan reglering få stora negativa effekter på de anställdas vilja att lyfta problem på arbetsplatsen och riskera att förstärka den tystnadskultur som redan i dag finns på vissa arbetsplatser.

Straffsanktioner ökar risken för inlåsnings effekter och minskad rörlighet på arbetsmarknaden

Varje ny sanktion som införs på området riskerar att få oönskade inlåsnings effekter i form av minskad rörlighet på arbetsmarknaden. Det gäller särskilt sanktioner i form av straffansvar. För att motverka att sådana effekter uppstår är det bl.a. viktigt att straffansvaret är tydligt så att det inte råder någon tvekan om vad som är straffbart och vad som inte är det. Dessvärre är redan i dag själva begreppet företagshemlighet oprecist och beroende av flera faktorer och bedömningar.

TCO anser därför att det skulle innebära en olämplig komplikation att tillföra ytterligare en dimension av osäkerhet genom det föreslagna begreppet *teknisk natur*, som inte ens definieras i lagtexten. TCO ser det som en uppenbar risk för både inlåsnings effekter och minskad

rörlighet på arbetsmarknaden om förslaget i dess nuvarande form, genomförs i svensk rätt.

Mot bakgrund av ovan *avstyrker* TCO förslaget om att utvidga straffansvaret i lagen (2018:558) om företagshemligheter men vill för det fall regeringen ändå avser att gå vidare med förslaget om ett utökat straffansvar anföra följande.

Förslaget om ett utökat straffansvar (avsnitt 6.2)

Trots avstyrkandet har TCO dock en viss förståelse för resonemanget i promemorian om att det kan finnas kvalificerade fall av angrepp på företagshemligheter där en kriminalisering kan framstå som motiverad, t.ex. vid sådant statsstött industrispionage som nämns i promemorian och som i dag inte är straffbelagt.

I promemorian motiveras ett utvidgat straffansvar främst som ett sätt att skydda svenska företag och innovationer mot kvalificerat industrispionage från både konkurrenter och främmande makt. Mot denna bakgrund föreslås att utvidgningen bör ta sikte på företagshemligheter som avser innovationer och produktionsmetoder för varor eller tjänster, dvs. företagshemligheter av teknisk natur, se mer om TCO:s synpunkter på detta begrepp nedan.

TCO anser att det är av yttersta vikt att utvidgningen blir träffsäker när det gäller dessa uttalade syften. TCO gör bedömningen att förslaget innebär en utvidgning av straffansvaret där nuvarande sanktioner mot arbetstagare redan är tillräckliga och därtill är så utformat att det träffar även betydligt mindre kvalificerade fall av angrepp än vad som är avsett. TCO anser därför att det kriminaliserade området är alltför vidsträckt, detta även med beaktande av att de ringa fallen är undantagna.

TCO tar därför fasta på det resonemang som förs på s. 64 f. i promemorian om att straffansvaret kan avgränsas ytterligare, men hamnar i motsatt slutsats än promemorian.

TCO menar att en både lämplig och rimlig begränsning är att avstå från att införa straffansvar för olovligt utnyttjande och att alltså *enbart låta kriminaliseringen avse olovligt röjande av företagshemlighet av teknisk natur*. En annan sådan begränsande åtgärd är att göra avgränsningen ännu smalare, t.ex. att endast kriminalisera röjande genom användande av handling, elektronisk fil, teknisk förebild, föremål, material eller ämne.

TCO anser att dessa båda alternativ bör övervägas i den fortsatta beredningen.

Begreppet teknisk natur (avsnitt 6.1)

TCO anser att det är mycket tveksamt att använda ett så vagt och odefinierat begrepp som *företagshemligheter av teknisk natur* som

ett rekvisit i en straffbestämmelse. I promemorian anges att begreppet redan finns sedan tidigare i svensk rätt, bl.a. i 5 kap. 12 § konkurrenslagen (2008:579), som för övrigt upphörde att gälla den 1 mars 2021, och i 18 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. TCO noterar i sammanhanget att dessa inte utgör några straffrättsliga bestämmelser. Legalitetsprincipen som är lagfäst i 1 kap. 1 § brottsbalken fungerar som en garanti för rättssäkerheten genom att bl.a. ställa sådana krav på lagstiftningen som innebär att den enskilde ska kunna förutse när hen kan bli föremål för straffrättsligt ingripande. I detta ligger också ett s.k. obestämdhetsförbud, som innebär att ett straffbud måste vara i rimlig grad bestämt till sin utformning, och att straffbestämmelser måste vara begripliga och i tillräcklig grad tydliga.

Med förslagets nuvarande utformning torde det många gånger vara svårt att förutse om ett visst handlande är straffbart, och det gäller inte bara för gemene man, utan även för den väl insatte.

TCO anser att den föreslagna lydelsen *företagshemligheter av teknisk natur* kan ifrågasättas utifrån ett rättssäkerhets- och legalitetsperspektiv och anser att begreppet, om det ska användas, preciseras t.ex. genom en definition eller exemplifieras i lagtexten.

Personkretsen utvidgas till att även t.ex. omfatta inhyrda och inlånade personer (avsnitt 6.3)

TCO konstaterar att det föreslagna utvidgade straffansvaret kommer att omfatta även andra kategorier än anställda som har motsvarande insyn i ett företag. Enligt promemorian anges att det *kan* vara t.ex. vissa uppdragstagare och personer som genom uthyrning eller utlåning från bemanningsföretag utför arbete åt näringsidkaren. Det sägs även kunna vara personer som medverkar i arbetsmarknadspolitiska program, allt under förutsättning att personen deltar i verksamheten under omständigheter som liknar dem som förekommer i ett anställningsförhållande. TCO anser att denna bestämmelse om utvidgad personkrets är alltför obestämd och riskerar att träffa en alltför bred krets. TCO vill även här åberopa legalitetsprincipen och obestämdhetsförbudet och anser att personkretsen bör preciseras ytterligare så att de som riskerar att omfattas av det utökade straffansvaret är medvetna om det, detta är angeläget inte minst för att den avsedda avskräckande effekten ska få verkan.

Det bör införas en särskild åtalsprövningsregel (avsnitt 6.12)

I promemorian föreslås det att de två nya brottstyperna ska falla under allmänt åtal, vilket innebär att åklagaren är skyldig att väcka åtal om hen bedömer att det finns tillräckliga bevis för att ett sådant brott har begåtts och om det går att bevisa vem som har begått det.

Även i *SOU 2017:45 Ny lag om företagshemligheter* föreslogs att brotten skulle falla under allmänt åtal. Flera remissinstanser, däribland TCO, men även Åklagarmyndigheten, ifrågasatte detta.

Åklagarmyndigheten framhöll att det inte kunde uteslutas att det kan uppstå situationer där en näringsidkare inte ville medverka i en utredning om brott mot en anställd och att det då kunde ifrågasättas om det var rimligt och försvarbart utifrån den allmänna åtalsplikten att driva en sådan förundersökning.

TCO anser alltjämt att åtalsplikten bör begränsas. Ett möjligt sätt är att i likhet med vad som gäller på det immaterialrättsliga området begränsa åklagare rätt att väcka allmänt åtal för brott till om det är motiverat från allmän synpunkt.

Skälet till detta är bl.a. de särskilda förhållandena som ofta gäller för den här typen av brottslighet. Den utspelar sig normalt sett på en arbetsplats av personer som ofta är ostraffade och som är eller har varit bundna till sin arbetsgivare genom ett anställningsavtal med inbördes lojalitetsplikt och där det kan finnas goda skäl för båda parter att hantera frågor av det här slaget på annat sätt än i ett brottmål i domstol. Det vanligaste sättet att lösa tvister på svensk arbetsmarknad är att man utom rätta ingår frivilliga ekonomiska uppgörelser och därefter avslutar sina mellanhavanden. Det är därför enligt TCO:s mening rimligt att begränsa åtalsplikten till fall där det är motiverat från allmän synpunkt.

Therese Svanström
Ordförande

Lise Donovan
Jurist